

Цитування:

Кучерявий, О. Г. (2026). Умови функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладі вищої освіти: цілісний підхід. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 1(29), 117–130.
[https://doi.org/10.35387/od.1\(29\).2026.117-130](https://doi.org/10.35387/od.1(29).2026.117-130)

УДК 378. 016: [159.9+37]-044.337-021.465
DOI: [https://doi.org/10.35387/od.1\(29\).2026.117-130](https://doi.org/10.35387/od.1(29).2026.117-130)

УМОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ЦІЛІСНИЙ ПІДХІД

Кучерявий Олександр Георгійович,
доктор педагогічних наук, професор,
провідний науковий співробітник відділу
теорії і практики педагогічної освіти
Інституту педагогічної освіти і освіти
дорослих імені Івана Зязюна НАПН
України

Kucheryavy Oleksandr, Doctor of
Pedagogical Sciences, Professor, Leading
Researcher of the Department of Theory
and Practice of Pedagogical Education of
the Ivan Ziaziun Institute of Pedagogical
and Adult Education of the NAES of
Ukraine

ORCID iD: <http://orcid.org/0000-0001-5469-0949>

E-mail: oleksandr.kuch@ukr.net

Анотація. В оглядовій статті йдеться про вирішення соціально-педагогічної проблеми цілісності сукупності внутрішніх умов функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. Подається тлумачення відповідної системи та робиться акцент на зовнішніх факторах впливу (зокрема, факторі російської агресії) на внутрішні умови її руху. Особлива увага приділяється таким трьом соціально-педагогічним умовам: 1) відбиття в цільовому компоненті системи нагальних у ситуаціях воєнного стану в країні та її повоєнного відновлення національних та регіональних потреб; 2) наявність в університеті політики пріоритетності державної настанови на безпеку здійснення освітньої діяльності під час російського терору країни; 3) побудова системи за методологічно й теоретично обґрунтованими принципами: безальтернативності національно-потребнісного виміру; регіонально-потребнісної обумовленості; цілісно (особистісно, професійно і професійно-культурно)-розвивальної спрямованості; діяльнісно-інноваційного партнерства; культуро-змістової фундаментальності; екосистемності професійно-цифрового супроводу; продуктивно-самостійної суб'єктності (цим принципам дається характеристика). Визначено й розкрито такі відповідні суто педагогічні умови: належна обізнаність керівництва ЗВО з концептуальними основами проектування системи, її функціями, структурою, зв'язками між різними компонентами й навколишнім середовищем, глибока зацікавленість й управлінська активність в досягненні нею поставлених цілей; інтегральна компетентність кожного викладача кафедри в неперервному удосконаленні основних різновидів власної діяльності мотиваційного, проєктувального, організаційного, стимулювального й моніторингового планів;

Публікація розміщена на умовах ліцензії Creative Commons Attribution 4.0 International (CCBY4.0), що дозволяє вільне використання з обов'язковим зазначенням авторства та джерела.

© Кучерявий О.Г., 2026

створення у всьому університеті потужного середовища особистісно-професійного й професійно-культурного розвитку викладачів і майбутніх фахівців. Схарактеризовано організаційно-психопедагогічну умову якісного функціонування системи-утвердження в університеті пріоритетності психопедагогічного механізму цілісного розвитку і саморозвитку здобувачів вищої освіти. Зроблено акцент на важливій психологічній умові – єдності професійної свідомості та самосвідомості особистості майбутнього фахівця.

Ключові слова: внутрішні умови; психолого-педагогічні дисципліни; система удосконалення викладання; соціально-педагогічні умови; педагогічні умови; організаційно-психопедагогічна умова; психологічна умова.

CONDITIONS FOR THE FUNCTIONING OF A SYSTEM FOR IMPROVING THE TEACHING OF PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL DISCIPLINES IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION: A COMPREHENSIVE APPROACH

Abstract. *In the review article addresses the socio-pedagogical problem of ensuring the integrity of the set of internal conditions for the functioning of a system aimed at improving the teaching of psychological and pedagogical disciplines in higher education institutions. The interpretation of the respective system is presented, and emphasis is placed on external influencing factors (in particular, the factor of russian aggression) affecting its internal conditions. Special attention is paid to the following three socio-pedagogical conditions: (1) the reflection of urgent national and regional needs in the target component of the system under conditions of martial law and post-war recovery; (2) the presence of a university policy prioritizing state guidelines on the safety of educational activities during the period of russian aggression; (3) the development of the system in accordance with methodologically and theoretically grounded principles, including: the primacy of the national-needs dimension; regional-needs conditioning; a holistic (personal, professional, and professional-cultural) developmental orientation; activity-based innovative partnership; cultural-content fundamentality; an ecosystem of professional digital support; and productive, independent subjectivity (these principles are further characterized). The following relevant pedagogical conditions have been identified and elaborated: a high level of awareness among the management of higher education institutions of the conceptual foundations of system design, its functions, structure, and the interconnections between its components and the environment, as well as a strong managerial commitment to achieving its goals; the integrated competence of each department lecturer in the continuous improvement of the main types of their professional activities, including motivational, design, organizational, stimulating, and monitoring aspects; the creation of a robust environment for the personal, professional, and professional-cultural development of lecturers and future specialists across the university. The organizational and psycho-pedagogical condition for the high-quality functioning of the system is characterized as the establishment within the university of the priority of a psycho-pedagogical mechanism for the holistic development and self-development of higher education students. Emphasis is also placed on an important psychological condition – the unity of professional consciousness and self-awareness in the personality of the future specialist.*

Key words: *internal conditions; psychological and pedagogical disciplines; teaching improvement; socio-pedagogical conditions; pedagogical conditions; organizational and psycho-pedagogical condition; psychological conditions.*

Постановка проблеми, її актуальність. Якість інституційної діяльності закладів вищої освіти (далі – ЗВО) в Україні визначається екзистенційними викликами, спричиненими російською агресією, а також динамікою зовнішніх (суспільно-політичних, виробничо-економічних, культурних, природно-географічних тощо) і внутрішніх умов освітньої діяльності університетів. Їх урахування актуалізує потребу докорінної трансформації освітньої практики, зокрема психолого-педагогічної підготовки

здобувачів. Така підготовка має сприяти розвитку вищої освіти – інклюзивної, орієнтованої на студентів, здатної оперативно реагувати на нагальні соціальні виклики (Wood, & Zuber-Skerritt (eds), 2024).

Вплив зовнішніх чинників на освітній процес актуалізує потребу оптимізації внутрішніх умов досягнення якості психолого-педагогічної підготовки. Вона має один із найвищих розвивальних потенціалів як на рівні закладу освіти, так й особистості студента. Йдеться про удосконалення внутрішніх умов викладання, що виходять за межі матеріально-технічних чи методичних аспектів і передбачає створення спеціальної системи навчання психології та педагогіці. Усвідомлення цієї потреби на всіх рівнях управління оновленням психолого-педагогічної підготовки студентів, з одного боку, є умовою просування закладу вищої освіти до суб'єктності, якісної реалізації ним модернізованих концепцій і цільових програм неперервного розвитку, а з іншого – пов'язано із необхідністю визначення всього кола, особливої цілісності спеціальних внутрішніх умов функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін. Отже, на порядку денному актуалізовано соціально-педагогічну проблему – *обґрунтування цілісності внутрішніх умов якості функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі.*

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Результати аналізу обраного проблемного поля дозволяють умовно об'єднати наявні у науковому дискурсі публікації у дві ціннісно-змістові групи: публікації, що стосуються дефініції «умови» в контексті внутрішніх умов функціонування освітнього процесу; основні наукові статті й дисертації, які прямо дотичні до викладання психолого-педагогічних дисциплін на системній основі.

У ході дослідження з'ясовано, що всі внутрішні умови функціонування освітнього процесу переважна більшість науковців, як раніше визначено, зокрема, у відповідній оглядовій статті, поділяє на педагогічні, соціально-педагогічні, психолого-педагогічні й організаційно-педагогічні і психологічні (Кривошей, 2025). Виявлено, що педагогічні умови є локальним проявом дидактичних закономірностей і принципів, сукупністю педагогічних можливостей змісту, форм, методів, прийомів, засобів педагогічного управління та матеріально-просторового середовища, які забезпечують успішне вирішення поставлених завдань (Хриков, 2011; Хриков, 2022). Засвідчено, що ці умови спрямовані на підвищення ефективності педагогічної взаємодії та, як правило, розподіляються за функціями, ієрархією складників, рівнями впливу (Литвин, 2022).

Для нашого наукового пошуку важливими є умовиводи вчених про те що соціально-педагогічні умови уособлюють цілісну сукупність чинників, значущих для особистісно-професійного розвитку студента, його соціальної адаптації, засвоєння соціокультурного досвіду, особливо в кризових ситуаціях (О. Кузнецова, С. Савченко, О. Караман, Л. Самчук, Л. Неїжпапа, Н. Сабат, О. Василенко, Н. Чернуха, Є. Яцун та ін.). У цьому контексті доцільно звернутися до аналізу психолого-педагогічних умов, які конкретизують і розширюють соціально-педагогічний вимір, формуючи внутрішні механізми забезпечення якості освітнього процесу. Саме вони уможливають структурування освітньої діяльності ЗВО, визначають її розвивальний потенціал. З-поміж психолого-педагогічних умов науковці виділяють такі основні групи: інформаційні (зміст освіти, когнітивну основу освітнього процесу); технологічні (форми, етапи, методи, засоби); особистісні (діяльність, поведінка, спілкування, особистісні якості суб'єктів навчання і виховання) (Шмоніна, & Глухов, 2011).

Психолого-педагогічні умови є предметом вивчення значної кількості українських учених, зокрема в аспектах розвитку: лідерського потенціалу особистості (Т. Вінник та

ін.); емоційного інтелекту (О. Ігнатович, М. Стасюк, Н. Зобенько та ін.); соціалізованості здобувачів освіти (А. Лесик, К. Сапранкова та ін.). Вагомий внесок у тлумачення феномену «організаційно-педагогічні умови» зроблено авторами дисертацій різної розвивальної цільової спрямованості (О. Гаврилюк, Д. Горобець, І. Середа, Б. Чижевський та ін.).

Оцінюючи результати наукового пошуку щодо удосконалення психолого-педагогічної підготовки, зробимо такі висновки: існує невелика кількість дисертаційних досліджень, де психологічна й педагогічна підготовка розглядається як особлива цілісність на певній методологічній основі (Кривильова, 2018); Титова, 2019; Артюшина, 2009); найбільш дотичними до розгляду обраної проблеми є результати наукового пошуку таких науковців: М. Вовк, Ю. Грищенко, С. Соломахи (аспект змісту психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у практиці організації фахової передвищої і вищої педагогічної освіти в Україні) (Вовк, Грищенко, & Соломаха, 2023); Л. Петренко (аспект актуалітетів викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі) (Петренко, 2024); О. Лавріненко (аспект готовності науково-педагогічних працівників до вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін) (Лавріненко, 2025).

Проте внутрішні умови якісного функціонування системи вдосконалення викладання предметів психолого-педагогічного циклу ще не стали предметом всебічного аналізу науковців, що й зумовило вибір теми нашої публікації.

Мета і завдання дослідження. *Мета* статті – розкрити сутність сукупності внутрішніх умов якісного функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти у вимірі цілісного підходу на тлі потреб воєнного часу й повоєнного відновлення України. *Завдання:* з'ясувати сутність, структуру й рівні функціонування системи удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти в умовах сучасних суспільних і безпекових викликів; обґрунтувати, систематизувати внутрішні умови забезпечення якості функціонування зазначеної системи на засадах цілісного підходу.

Методи дослідження: сукупність загальнонаукових і логічних теоретичних методів пізнання (аналіз, синтез, індукція, дедукція, узагальнення, абстрагування, конкретизація), застосованих у цілях опрацювання обраних літературних джерел, формулювання мети і завдань дослідження, розкриття його ціннісно-змістової основи, сутності основних дефініцій і висновків); функціональний аналіз діяльності викладача психолого-педагогічних дисциплін у ЗВО (для визначення його провідних функцій і дій у контексті створення внутрішніх умов психолого-педагогічного забезпечення особистісно-професійного розвитку студентів, якісного засвоєння ними змісту освіти); системний аналіз (використовувався як інтегральний спосіб пошуку структурних складників цілісної сукупності окреслених умов, встановлення їхньої функціональної й ціннісно-змістової специфіки); системно-структурний метод (використовувався з метою врахування рівнів функціонування системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін, її структури і спрямованості руху до суб'єктності при визначенні й характеристиці умов якості досягнення такого статусу); обсерваційні методи (спостереження, опитування, анкетування, тестування) для виявлення стану викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі, рівнів готовності педагогів до його покращення на системній основі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Передусім привернемо увагу до з'ясування сутності й структури системи (рис. 1) удосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі в умовах традиційного, дистанційного й змішаного навчання (Chan, Lin, & Bista (Eds.), 2023). Її тлумачення може бути подано

так: «Система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти – це багаторівневий інтегральний засіб культивування їх полісуб'єктності, особистісно- й професійно-розвивальної спроможності, феномен цілісного оновлення цільової стратегії й тактики поступу освітньої установи, взаємопов'язаними структурними компонентами якої є цільовий (соціально-потребнісний, регіонально-потребнісний і особистісно-потребнісний виміри), інституційно-перетворювальний (інституційний рівень), діяльнісно-інноваційний (кафедральний рівень), управлінсько-самодіяльнісний (рівень особистості викладача) та особистісно- й професійно-саморозвивальний (рівень особистості майбутнього фахівця)» (Кучерявий, 2025).



Рис. 1. Компоненти системи вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти.

Примітка: візуалізовано автором самостійно.

Отже, цілісна система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти інтегрує різні рівні й напрями викладання психолого-педагогічних дисциплін у вищій школі. Вона поєднує стратегічні орієнтири, інституційні зміни, інноваційні практики й механізми управління з особистісним і професійним саморозвитком викладачів. Йдеться про узгодженість між організаційними трансформаціями та індивідуальним зростанням на тлі створення умов для якісного оновлення освітнього процесу й підвищення його результативності. Акцентуємо увагу на основних внутрішніх соціально-педагогічних умовах функціонування означеної системи.

Першою **внутрішньою соціально-педагогічною умовою** функціонування системи є **відбиття в її цільовому компоненті нагальних у ситуаціях воєнного стану в країні та її повоєнного відновлення національних та регіональних потреб**. Цільовий компонент системи викладання психолого-педагогічних дисциплін, що детермінований зовнішніми умовами впливу на заклад, – це похідна від усвідомлення на інституційному рівні національних потреб у психопедагогізації всіх сфер суспільного життя. Йдеться про докорінну переорієнтацію психолого-педагогічної підготовки на усунення виявлених

війною слабких місць в управлінні державою, її кадровій та соціальній політиці, а також у реалізації національно-культурної стратегії відновлення країни у повоєнний період. До цього додається тактика підвищення рівня суб'єктності у міжнародних відносинах. Ключовою категорією регіонального виміру стратегічних цілей відповідної системи є *психолого-педагогічний супровід*, що забезпечує допомогу закладів вищої освіти в реалізації програм і планів регіонального розвитку економічного, соціального, духовно-культурного спрямування тощо. Цей супровід стосується і регіональних потреб у подоланні гуманітарних наслідків війни, підвищенні ступеня незламності духу членів громад, результативності дії інституту кар'єрного консультування, практики партнерства закладів освіти у питаннях сприяння Збройним Силам України, оновлення освітніх й інших пріоритетів тощо.

Зазначене орієнтує на необхідність перегляду уявлень окремих науковців щодо специфіки соціально-педагогічних умов. Так, існує позиція, згідно з якою соціально-педагогічні умови розглядаються як сукупність процесів відносин, що забезпечують виникнення, існування й удосконалення соціальної адаптації учасників освітнього процесу. Вони сприяють інтеграції до інформаційно-освітнього простору, засвоєнню соціокультурного досвіду (Литвин, 2022). Соціокультурна парадигма освіти вимагає, щоб ця трактовка враховувала, крім ціннісної орієнтації на соціалізацію учасників освітнього процесу, опанування ними цінностей соціокультурного досвіду (це дійсно дуже важливо!), ще й аксіологічну орієнтацію на досвід їх активного впливу на утвердження в соціумі національного духу, мови й української культури, ідеалів добра, життєтворчості, гідності й свободи українського народу, а також досвід мобільної практичної різнобічної допомоги людям як жертвам наслідків російської агресії чи інших викликів державі. А після закінчення університету ця соціально-педагогічна умова, створена педагогами раніше в його межах, опосередковано забезпечує акти продуктивного впливу випускників на розв'язання суспільних і регіональних проблем завдяки своїй психолого-педагогічній компетентності. Саме зроблена поправка сприяє розробленню університетами стратегії неперервного розвитку у вимірі досягнення ними суспільно значущої суб'єктності.

*Інші внутрішні умови руху актуалізованої системи до якості функціонування. У цілісній сукупності внутрішніх соціально-педагогічних умов у ролі пріоритетної визначимо й таку: **побудова системи за методологічно й теоретично обґрунтованими принципами: безальтернативності національно-потребнісного виміру; регіонально-потребнісної обумовленості; цілісно (особистісно, професійно і професійно-культурно)-розвивальної спрямованості; діяльнісно-інноваційного партнерства; культуро-змістової фундаментальності; екосистемності професійно-цифрового супроводу; продуктивно-самостійної суб'єктності.***

Перші два регулятиви утверджують у цьому системному утворенні провідні цільові орієнтири його функціонування, спрямовані на забезпечення реалізації нагальних поточних та післявоєнних національних і регіональних потреб (зокрема й екзистенційних) засобами оновлення психолого-педагогічної підготовки. Третій – актуалізує нагальність визначення цілісного розвитку особистості майбутнього фахівця як пріоритетної мети діяльності ЗВО.

Принцип діяльнісно-інноваційного партнерства, по-перше, логічно акцентує панування інноваційності різновидів діяльності на рівні освітнього закладу (реалізація нововведень у стратегії й тактиці психолого-педагогічної підготовки), кафедри (як головного суб'єкта інноваційного пошуку), особистості викладача та студента. По-друге, він гарантує тяглість ідеології інноваційної активності, утверджуючи динамічне начало

феномену «дія як новація». Цей феномен не може існувати поза особистісними взаєминами між партнерами як суб'єктами досягнення спільних цілей (керівництвом ЗВО, викладачами, майбутніми фахівцями). Коли ж ним опановує окрема особистість, вона здатна надихати своєю енергією творчого пошуку інших.

Принцип культуро-змістової фундаментальності системи є регулятивом цілісності й якісної повноти цільового охоплення і реалізації нею стратегій культуроцентризму і культуровідповідності аксіологічного заряду психолого-педагогічної підготовки. Домінантним ціннісним зарядом її змісту є *культуро-панівний* за напрямками: утвердження українськості у всіх можливих темах змістових модулів (української мови, різновидів національної культури, історичної пам'яті, неповторних продуктів творчості українців, зокрема, психолого-педагогічної тощо); психолого-педагогічна культура у вимірі національно-культурної парадигми розвитку освіти; психолого-педагогічна культура розвитку і саморозвитку національної свідомості й самосвідомості особистості майбутнього фахівця; професійно-педагогічна культура: аксіологічний аспект; культура цілісного саморозвитку психолого-педагогічними і цифровими засобами; професійно цифрова культура; цифрова культура та ін. Ступінь фундаментальності цінностей змісту психолого-педагогічної підготовки визначається мірою опертя на результати відповідних наукових досліджень у процесі його розроблення.

Принцип екосистемності професійно-цифрового супроводу удосконалення освітнього процесу психолого-педагогічної спрямованості на системній основі зорієнтовує керівництво університету, деканати, кафедри і викладачів на консолідацію зусиль щодо розроблення сприятливого для цілісного розвитку й саморозвитку майбутніх фахівців цифрового простору. Йдеться не просто про оптимізацію середовища онлайн-психолого-педагогічної підготовки за рахунок інтеграції різних ресурсів і технологій, зміцнення цифрової інфраструктури, переходу на автоматизований збір і аналіз інформації щодо успішності навчання студентів та підвищення їх цифрової грамотності (Lukianova, 2022), але й про професійно-цифрову культуру викладача. У дистанційному та змішаному форматах організації навчання (Rafiq-uz-Zaman, & Shih, 2026) саме вона є умовою його здатності здійснювати супровід просування студентів до вершин психолого-педагогічної й професійної зрілості, озброювати їх для цього цифровими інструментами, самотворчими і професійно-творчими засобами.

Принцип продуктивно-самостійної суб'єктності детермінує «рух» компонентів і елементів системи до статусу колективної чи одноосібної суб'єктності у вимірі самостійного створення значущих для удосконалення психолого-педагогічної підготовки різнобічних продуктів діяльності. Її інституційно-перетворювальний компонент (рівень університету) як носій цілей оновлення в єдності психолого-педагогічної й фахової підготовки студентів власне є індикатором самостійності інтегральної розвивальної діяльності закладу: програма цілей вже містить функцію управління цією діяльністю, а це вважається ознакою самостійності. За актуалізованим принципом, поступ до суб'єктності передбачає інтеграцію цінностей змісту програм її теперішнього й перспективного функціонування на всіх рівнях (закладу, кафедри, особистості викладача й студента) та активність їхніх учасників. У ціннісному комплексі провідне місце належить двом складникам: продуктивній самопізнавальній самостійності (як діагностичному аспекту діяльності колективних суб'єктів) та продуктивній саморозвивальній самостійності. Основними «продуктами» відповідної самостійності з часом стають: *для викладача* – професійно-педагогічна культура; *для майбутнього фахівця* – особистісно-професійний і професійно-культурний розвиток;

для кафедр – інновації у цілях, змісті, технологіях і методиці психологічної й педагогічної підготовки; для ЗВО – вихід результатів діяльності на новий рівень суспільної значущості.

Наступна важлива соціально-педагогічна умова – **наявність в університеті політики пріоритетності державної настанови щодо безпеки здійснення освітньої діяльності в умовах російського терору проти України**. Політика пріоритетності безпеки фахової підготовки студентів в умовах російської агресії передбачає передусім вирішення проблеми з надійними укриттями (краще бомбосховищами) від ворожих безпілотних літальних апаратів і ракет, завдань якісної організації дистанційного та змішаного навчання з усіх дисциплін навчального плану. Вона обов'язково містить систему роз'яснювальної роботи з психолого-педагогічного супроводом щодо поведінки під час тривоги, подолання стресових ситуацій. Її невід'ємним елементом є навчання здобувачів освіти способам і прийомам виходу з тривожних станів, надання, за необхідності, психологічної допомоги однокурсникам. Технічні аспекти цієї політики охоплюють забезпечення в кожному корпусі та на території закладу вищої освіти засобів оповіщення про тривогу, розроблення схем безпечного для життя й здоров'я руху до укриттів чи бомбосховищ, а також розміщення наочних нагадувань щодо правил масових пересувань у коридорах і на підвір'ї.

Політика пріоритетності безпеки фахової підготовки студентів інтегрує напрями створення безпечного освітнього середовища, що традиційно існували у ЗВО й до війни. Йдеться насамперед про приведення всього устаткування, інженерно-технічних комунікацій, обладнання лабораторій у відповідність до норм з охорони праці й стандартів щодо пожежної безпеки, кібербезпеки, санітарно-гігієнічних умов організації навчання. Окремий напрям – формування у студентів культури безпеки життєдіяльності, який пов'язаний з інтеграцією елементів тем безпеки в змістові модулі викладання всіх предметів навчального плану з акцентом на психологію та педагогіку, зі створенням спеціальної сторінки «Безпека» на сайті закладу вищої освіти й організацією тематичних безпекових тренінгів, вебінарів і семінарів, а також змагань студентських груп на кращу підготовленість у цій сфері (на них доцільно запрошувати українських воїнів і фахівців із проблем безпеки життєдіяльності, охорони праці).

Провідною **педагогічною умовою** якісного функціонування системи (умови також є як засобами, так і способами педагогічного управління удосконаленням освітнього процесу) є належна обізнаність керівництва ЗВО з основними засадами її проєктування, функціями, структурою, взаємозв'язками між окремими компонентами і навколишнім середовищем – соціальним, політичним, економічним, культурним, природним тощо, а також глибока зацікавленість й управлінська активність у досягненні визначених цілей.

Стрижневою педагогічною умовою є й сформованість **інтегральної компетентності** кожного викладача кафедри. Вона виявляється у здатності мотивувати майбутніх фахівців до активного засвоєння психолого-педагогічної освіти задля особистісно-професійної самотворчості, професійної творчості, громадянської активності. Важливим складником є проєктування інноваційних методів, форм і засобів, а також навчальних і методичних систем для розвивального викладання дисциплін. Не менш значущою є творча організація навчально-пізнавальної, саморозвивальної та науково-дослідної діяльності студентів. Викладач має стимулювати їхню активність у самостійному «русі» до професійних компетентностей, професіоналізму й культури. До цього додається системний моніторинг успішності процесу й результатів засвоєння, а також розвиток умінь здійснювати самоуправління власним поступом із

використанням цифрових технологій. Сукупність зазначених чинників спрямована на утвердження культури викладання психолого-педагогічних дисциплін, досягнення вершин особистісно-професійного самовдосконалення.

Не менш визначальною педагогічною умовою є створення у закладі вищої освіти *цілісно-розвивального* середовища. Факт функціонування системи на основі принципу цілісно-розвивальної спрямованості є лише необхідною умовою якісного виконання нею розвивальних функцій. Проте вона є тільки складником системи більш вищого порядку – закладу освіти. Достатня педагогічна умова її якості у вимірі цілісного підходу – це *створення у всьому університеті потужного середовища особистісно-професійного й професійно-культурного розвитку викладачів і студентів*. Умовно його можна виразити як синтез двох взаємопов'язаних мікросередовищ:

- професійно-культурного розвитку й саморозвитку особистості викладача (психолого-педагогічний кар'єрний вимір);

- особистісно-професійного й професійно-культурного (у форматі магістерської спеціальної професійної підготовки) розвитку і саморозвитку майбутнього фахівця.

Потреби цілісного освітнього середовища вимагають не лише наявності в університеті інфраструктури, необхідної для розв'язання розвивальних педагогічних і викладацьких самоуправлінських завдань, а й утвердження в освітньому процесі ідей цифровізації (Rafiq-uz-Zaman & Shih, 2026), створення адекватної навчально-матеріальної бази, а також докорінної зміни напрямку цільового вектора змісту й методики викладання дисциплін навчального плану, які мають бути спрямовані на забезпечення цілісного розвитку здобувачів освіти. Таке середовище є результатом культивування у ЗВО на всіх управлінських рівнях передусім двох груп значущих для викладачів цінностей: складників аксіо-акмеологічних культуросфер професійно-цифрової й професійно-педагогічної культур як цінностей-цілей; цінностей-засобів опанування ними викладачами різного фаху на основі реалізації особистих «Я» – концепцій професійно-культурного розвитку.

У закладі вищої освіти єдність мікросередовищ професійно-культурного розвитку викладачів та особистісно-професійного зростання майбутніх фахівців як особливу цілісність забезпечує культ цінностей закладу (вони є надбаннями аксіосфер професіоналізму представників різних спеціальностей). Наявність мікросередовища особистісно-професійного розвитку бакалаврів передбачає практичне занурення студентів різних факультетів (інститутів) і спеціальностей у світ змісту еталонних моделей фахових цінностей (розробляються на базі відповідних фаху аксіосфер), педагогічне забезпечення їх емоційного переживання і осмислення ними, а головне, як результат, поворот професійної свідомості й самосвідомості кожного здобувача освіти на своє особистісно-професійне «Я», усвідомлення ними суперечностей між його ідеальним і реальним образами. Наступним провідним завданням створення актуалізованого мікросередовища є організація психолого-педагогічної підтримки, що постає як похідна від рівня партнерства з колегами кафедр психології і педагогіки. Важливим напрямом цієї підтримки є розроблення й виконання студентами персоналізованих програм особистісно-професійного розвитку. Такі програми мають середньостроковий характер і розраховані на період навчання здобувачів вищої освіти за бакалаврською освітньою програмою, а за потреби – й за магістерською.

Щодо магістрів, то доцільно формувати у них мотивацію й готовність розробляти індивідуальні освітні траєкторії (Аніщенко, Прийма, Рогушина, & Гладун, 2024), втілені у стратегічних цільових перспективних програмах професійно-культурного саморозвитку, виконання яких розраховано як на час навчання у ЗВО, так і після отримання диплому.

Важливо, щоб ці програми мали культуровідповідне ціннісно-сміслове ядро, а саморух майбутніх фахівців за напрямками їх виконання здійснювався за рахунок синтезу психолого-педагогічних і цифрових засобів.

Все зазначене щодо мікросередовища розвитку бакалаврів і магістрів дозволяє констатувати наявність головної **психологічної умови** їх особистісно-професійного й професійно-культурного саморозвитку – *єдності професійної свідомості й самосвідомості*. Актуалізована єдність виконує функцію стрижневого суто психологічного механізму відповідних процесів як складника механізму більш цілісного характеру – психопедагогічного.

Утвердження в університеті пріоритетності психопедагогічного механізму цілісного розвитку й саморозвитку здобувачів вищої освіти в процесі підготовки колективу до навчання студентів всім предметам навчального плану і під час його реалізації – основна необхідна **організаційно-психопедагогічна умова** якості функціонування системи викладання психолого-педагогічних дисциплін. Пріоритетність зазначеного феномену є похідною від всебічного обговорення його складу і особливостей на університетських, факультетських (інститутських) і кафедральних теоретико-методологічних та методичних семінарах (вебінарах), панування у закладі політики творчого партнерства викладачів кафедр педагогіки і психології із колегами з інших кафедр. При цьому функція ректорату зводиться до моніторингу виконання прийнятих на його засіданнях відповідних рішень, корекції змісту планів роботи методичних рад закладу і факультетів (інститутів) на користь якісно розвивальної студентів тематики.

У теоретичному вимірі психологічний складник психопедагогічного механізму особистісно-професійного, професійно-культурного саморозвитку майбутнього фахівця містить два елементи – потребнісно-мотиваційний і ціннісно-смісловий. Потребнісно-мотиваційний елемент якісно функціонує на рівні його професійної свідомості (Azatian, Zavitrenko, Zavitrenko, Baraniuk, & Krasnoshchok, 2020) за умови трансформації предмета потреби у кар'єрному саморусі (передусім фахових компетентностей) спочатку з інформаційного щабля на щабель особистісної цінності, а вже потім на цій платформі – на щабель смислотвірного мотиву. Педагогічне завдання полягає у сприянні перетворенню фахових компетентностей у структурі професійної свідомості суб'єкта саморозвитку та у їх цілеспрямованому стимулюванні, що є безпосередньою сферою відповідальності викладача. Смислотвірний мотив безпосередньо і «включає» в роботу механізм професійної самосвідомості особистості студента, забезпечує його самопізнавальну, самопроєктувальну (аспекти розроблення цілей і завдань-самозобов'язань власного саморуху до професійної зрілості), самотворчу (творення себе як професіонала самоосвітніми, самовиховним й іншими засобами) інтегральну активність у саморозвивальному процесі. Потреба у результативному вимірі такої активності майбутнього фахівця трансформується у надбання його особистості, конкретизуючись у компетентностях, системних якостях тощо. У такий спосіб відбувається збагачення аксіосфери здобувача освіти новоутвореннями – певними особистісно-професійними і професійно-культурними цінностями.

Доцільність виокремлення ціннісно-сміслового елемента психологічного складника відповідного психопедагогічного механізму зумовлюється змістом концептуальних засад психології акмеологічного розвитку особистості, розроблених українським психологом О. Ткаченком. Йдеться про зорієнтованість на ідеальну мету зі стрижневою ідеєю розкриття сутності його смислового механізму та визначення принципів організації – аксіологічного, акмеологічного, суб'єктно-вчинкового й принципу

акмесоціалізації (Ткаченко, 2019). На наше переконання, акмеологічно зумовленим є цілісний саморозвиток здобувача вищої освіти як зрілої особистості, здатної творити власне життя на основі смислоутворювальних підвалин і цінностей. Це означає поступ до усвідомлених професійних вершин (професіоналізму, професійної культури) і водночас до людських аксіологічних орієнтирів життєздійснення. У сучасному світі, що постійно трансформується, змінюється й сукупність особистісних смислів студента чи випускника: на місці вже опанованих цінностей постають нові. Синергетичні регулятиви феномену саморозвитку також пов'язані з цією змінністю ціннісно-смиислового наповнення. Самоорганізація майбутнього фахівця, що ґрунтується на рефлексії акмеорієнтованого процесу та «Я»-концепції, передбачає поступове збагачення її ціннісно-цільових, ціннісно-смислових і ціннісно-змістових аспектів.

Педагогічна складова психопедагогічного механізму цілісного саморозвитку майбутнього фахівця виконує функції стимулювального характеру. Викладач насамперед відповідає як за створення умов для внутрішнього прийняття студентом у статусі самоцінних особистісно-професійних і професійно-культурних цінностей, так і умов щодо формування у нього особистісного сенсу опанування ними, готовності до їх цілісного смислоосягнення в ролі визначальних протягом всієї життєтворчості. Фактично без педагога одному суб'єкту цілісного саморозвивального процесу важко самостійно розібратися в теорії його самоорганізації, без зовнішнього стимулу підвищувати рівень адекватності самооцінки, долати труднощі в ході і за проміжними (інколи мало вагомими!) результатами виконання завдань-самозобов'язань щодо особистісно-професійного самовдосконалення, намічати його нові цільові орієнтири, ефективно застосовувати самозвіт, самоконтроль, самонаказ і цифрові засоби на шляху саморуку до них тощо.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження засвідчує, що підвищення якості викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти потребує переходу від фрагментарного вдосконалення окремих компонентів освітнього процесу до цілісної системи, інтегрованої в інституційну стратегію розвитку університету. Доведено, що ефективність функціонування системи підвищення якості викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти визначається узгодженістю цільових орієнтирів, інноваційної діяльності, професійної культури викладача, розвитку цифрового освітнього середовища й психопедагогічного супроводу особистісно-професійного становлення здобувачів освіти. Обґрунтовано важливість використання запропонованої системи як методологічної основи для модернізації психолого-педагогічної підготовки у закладах вищої освіти, проектування політики інституційного розвитку, удосконалення професійної підготовки викладачів, формування сучасного освітнього середовища, орієнтованого на розвиток суб'єктності, професійної культури та готовності до навчання впродовж життя. Це забезпечує умови для підвищення якості вищої освіти, зміцнення її суспільної місії, відповідати на актуальні виклики національного й глобального розвитку.

Запропонований цілісний підхід уможливив тлумачення внутрішніх умов функціонування такої системи як сукупність процесів і відносин, спрямованих на забезпечення її результативності та розвитку. Вони уособлюють взаємопов'язаний комплекс чинників (соціально-педагогічних, педагогічних, психологічних, організаційно-психопедагогічних), що діють на стратегічному, інституційному, кафедральному та індивідуальному рівнях управління освітніми змінами та забезпечують її адаптивність, стійкість і результативність в умовах сучасних суспільних трансформацій, воєнних

викликів та післявоєнного відновлення України. доведено, що вони формуються у взаємодії з чинниками зовнішнього соціального впливу й новими параметрами оптимізованого освітнього середовища, інтегрованого у стратегію інституційного поступу. Прийняті суб'єктами управління різних рівнів як особистісні цінності, ці умови визначають концептуальні підходи й напрями оновлення цілей, змісту, методів і засобів навчання, в яких домінує психопедагогічний механізм розвитку й саморозвитку, що забезпечує трансформацію професійних цінностей у внутрішні смисли, стійку мотивацію до неперервного особистісно-професійного зростання. Цілісність соціально-педагогічних, педагогічних, психологічних та організаційно-психопедагогічних чинників забезпечує стартові можливості для реалізації кожним суб'єктом власної стратегії неперервної освіти й самотворчості, що є джерелом особистісно-професійного та професійно-культурного розвитку дорослої людини упродовж життя.

Перспективи подальших досліджень окреслюються у площині розкриття сутнісних характеристик зовнішніх умов функціонування системи вдосконалення психолого-педагогічних дисциплін, та розв'язання проблеми їх об'єктивної кореляції з внутрішніми умовами.

Список використаних джерел

- Аніщенко, О., Прийма, С., Рогушина, Ю., & Гладун, А. (2024). Індивідуальні освітні траєкторії: андрагогічні тренди в умовах цифровізації суспільства. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 26(2), 9–25. [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.9-25](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.9-25)
- Артюшина, М.В. (2009). *Психологічні та педагогічні основи підготовки студентів економічних спеціальностей до інноваційної діяльності*: монографія. Київ: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана.
- Вовк, М.П., Грищенко, Ю.В., & Соломаха, С.О. (2024). Зміст психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів у закладах фахової передвищої і вищої педагогічної освіти України. *Вісник кафедри ЮНЕСКО «Неперервна професійна освіта XXI століття»*: Київ: ІПООД імені Івана Зязюна НАПН України, 1 (9), 43–54. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003)
- Кривильова, О.А. (2018). *Проектування психолого-педагогічної підготовки майбутніх викладачів професійно-технічних навчальних закладів*: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Бердянськ: Бердянський державний педагогічний університет. <http://uacademic.info/ua/document/0518U000535>
- Кривошей, К. (2025). Педагогічні умови у структурі сучасної наукової парадигми вищої освіти. *Наука і освіта*. Одеса: Південноукраїнський нац. пед. у-т імені К.Д. Ушинського, 2, 79–86. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-2-10>
- Кучерявий, О. (2025). Система вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Витоки педагогічної майстерності*, 36, 126–133. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2025.36.339444>
- Лавріненко, О.А. (2025). *Розвиток готовності науково-педагогічних працівників до вдосконалення викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти в умовах воєнного і повоєнного періоду*: практичний poradnik. Київ: Юрка Любченка. 129 с. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17429682>
- Литвин, А.В. (2022). *Методологічні засади поняття «педагогічні умови»*: практичний посібник (3-є вид. доп.) Львів: ЛДУ БЖВ. 90. <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/12373>
- Петренко, Л.М. (2024). Актуалітети викладання психолого-педагогічних дисциплін у закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія «Педагогічні науки», 2, 12–17. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-2-12-17>
- Титова, Н.М. (2019). *Теоретичні і методичні засади психолого- педагогічної*

- підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Київ: НПУ імені М.П. Драгоманова. <https://enpuir.edu.ua/entities/publication/419d3e3b-9751-4779-8d8f-65510a391508>
- Ткаченко, О.А. (2019). Методологічні принципи розвитку акме-орієнтованої зрілої особистості. *Психологічний часопис*, 2 (22), 148–163. <https://doi.org/10.31108/1.2019.2.22.10>
- Хриков, Є.М. (2011). Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Шлях освіти*, 2 (60), 11–15. <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2797/ped.umovi.pdf>
- Хриков, Є. (2022). Педагогічні умови в структурі наукового знання. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: «Педагогічні науки»*, 4, 5–10. <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4716>
- Шмоніна, Т.А., & Глухов, І.Г. (2011). Сучасні підходи до розуміння поняття «педагогічні умови». *Педагогічні науки*. 1 (59), 65–69. <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3752>
- Azatian, V., Zavitrenko, D., Zavitrenko, A., Baraniuk, I., & Krasnoshchok, I. (2020). Determination of Professional Awareness of a Future Specialist at the Professional Training Stage. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 12(2), 38–47. <https://doi.org/10.18662/rrem/12.2/264>
- Chan, R.Y., Lin, X., & Bista, K. (Eds.). (2023). *Rethinking hybrid and remote work in higher education: Global perspectives, policies, and practices after COVID-19*. Palgrave Macmillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-031-36632-1>
- Lukianova, L. (2022). Formation and Development of Information and Communication Competencies of Pedagogical Universities Students: Experience of Ukraine. In: Tomczyk, Ł., Fedeli, L. (eds). *Digital Literacy for Teachers. Lecture Notes in Educational Technology*. Springer, Singapore, 519–537. https://doi.org/10.1007/978-981-19-1738-7_24
- Rafiq-uz-Zaman, D. M., & Shih, Y.-H. (2026). A Comprehensive Review of High-Impact Educational Research (2021–2025): Trends, Insights, and Emerging Practices. *Inverge Journal of Social Sciences*, 5(2), 58–70. <https://doi.org/10.63544/ijss.v5i2.243>
- Wood, L., & Zuber-Skerritt, O. (Eds.). (2024). *Shaping the Future of Higher Education: Positive and Sustainable Frameworks for Navigating Constant Change*. Helsinki: Helsinki University Press. <https://doi.org/10.33134/HUP-25>

References (translated and transliterated)

- Anishchenko, O., Pryima, S., Rohushyna, Yu., & Hladun, A. (2024). Indyvidualni osvitni traiektorii: andragogichni trendy v umovakh tsyfrovizatsii suspilstva [Personalised educational trajectories: andragogical trends in the setting of society's digitalisation]. *Osvita doroslykh: teoriia, dosvid, perspektyvy*, 26(2), 9–25. [https://doi.org/10.35387/od.2\(26\).2024.9-25](https://doi.org/10.35387/od.2(26).2024.9-25) [in Ukrainian].
- Artiushyna, M.V. (2009). *Psikhologichni ta pedahohichni osnovy pidhotovky studentiv ekonomichnykh spetsialnostei do innovatsiinoi diialnosti: monohrafiia* [Psychological and pedagogical foundations of training students of economic specialties for innovative activity]: monograph. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Vadyma Hetmana [in Ukrainian].
- Khrykov, Ye.M. (2011). Pedahohichni umovy v strukturi naukovoho znannia [Pedagogical conditions in the structure of scientific knowledge]. *Shliakh osvity*, 2, 11–15. Retrieved from <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2797/ped.umovi.pdf> [in Ukrainian].
- Khrykov, Ye. (2022). *Pedahohichni umovy v strukturi naukovoho znannia* [Pedagogical conditions in the structure of scientific knowledge]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya: «Pedahohichni nauky»*, 4, 5–10. <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4716> [in Ukrainian].
- Kryvoshei, K. (2025). Pedahohichni umovy u strukturi suchasnoi naukovoї paradyhmy vyshchoї osvity [Pedagogical conditions in the structure of the modern scientific paradigm of higher education]. *Nauka i osvita*, 2, 79–86. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-2-10> [in Ukrainian].
- Kryvyliova, O.A. (2018). *Proektuvannia psikhologo-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh vykladachiv profesiino-tekhnichnykh navchalnykh zakladiv* [Designing psychological and pedagogical

- training of future teachers of vocational schools]: Doctoral dissertation. Berdianskyi derzhavnyi pedahohichnyi universytet, Berdiansk. Retrieved from <http://uacademic.info/ua/document/0518U000535> [in Ukrainian].
- Kucheriavyi, O. (2025). Systema vdoskonalennia vykladannia psykholoho-pedahohichnykh dystsyplin u zakladakh vyshchoi osvity [The system of improving the teaching of psychological and pedagogical disciplines in higher education institutions]. *Vytoky pedahohichnoi maisternosti*, 36, 126–133. <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2025.36.339444> [in Ukrainian].
- Lavrynenko, O.A. (2025). *Rozvytok hotovnosti naukovo-pedahohichnykh pratsivnykiv do vdoskonalennia vykladannia psykholoho-pedahohichnykh dystsyplin u zakladakh vyshchoi osvity v umovakh voiennoho i povoiennoho periodu: praktychnyi poradyk* [Development of readiness of scientific and pedagogical workers to improve the teaching of psychological and pedagogical disciplines in higher education institutions in the conditions of the military and post-war period]: a practical guide. Kyiv: Yurka Liubchenka. <https://doi.org/10.5281/zenodo.17429682> [in Ukrainian].
- Lytvyn, A. V. (2022). *Metodolohichni zasady poniattia «pedahohichni umovy»: praktychnyi posibnyk* [Methodological foundations of the concept of «pedagogical conditions»: a practical guide] (3rd ed.). Lviv: LDU BZHV. <https://sci.ldubgd.edu.ua/jspui/handle/123456789/12373> [in Ukrainian].
- Petrenko, L.M. (2024). Aktualitety vykladannia psykholoho-pedahohichnykh dystsyplin u zakladakh vyshchoi osvity [Actualities of teaching psychological and pedagogical disciplines in higher education institutions]. *Visnyk Cherkaskoho natsionalnoho universytetu imeni Bohdana Khmelnytskoho. Seriya «Pedahohichni nauky»*, 2, 12–17. <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2024-2-12-17> [in Ukrainian].
- Shmonina, T.A., & Hlukhov, I. H. (2011). Suchasni pidkhody do rozuminnia poniattia «pedahohichni umovy» [Modern approaches to understanding the concept of «pedagogical conditions»]. *Pedahohichni nauky*, 1, 65–69. Retrieved from <https://ps.journal.kspu.edu/index.php/ps/article/view/3752> [in Ukrainian].
- Tkachenko, O. A. (2019). Metodolohichni pryntsypy rozvytku akme-orientovanoi zriloi osobystosti [Methodological principles of the development of an acme-oriented mature personality]. *Psykholohichni chasopys*, 2(22), 148–163. <https://doi.org/10.31108/1.2019.2.22.10> [in Ukrainian].
- Tytova, N.M. (2019). *Teoretychni i metodychni zasady psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia* [Theoretical and methodical foundations of psychological and pedagogical training of future vocational training teachers]: Doctoral dissertation. NPU imeni M. P. Drahomanova, Kyiv. Retrieved from <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/419d3e3b-9751-4779-8d8f-65510a391508> [in Ukrainian].
- Vovk, M. P., Hryshchenko, Yu. V., & Solomakha, S. O. (2024). Zmist psykholoho-pedahohichnoi pidhotovky maibutnikh pedahohiv u zakladakh fakhovoi peredvyshchoi i vyshchoi pedahohichnoi osvity Ukrainy [The content of psychological and pedagogical training of future teachers in institutions of professional pre-higher and higher pedagogical education of Ukraine]. *Visnyk kafedry YuNESKO «Neperervna profesiina osvita XXI stolittia»*, 1, 43–54. [https://doi.org/10.35387/ucj.1\(9\).2024.0003](https://doi.org/10.35387/ucj.1(9).2024.0003) [in Ukrainian].

Отримано / Received: 05.01.2026.

Прорецензовано / Revised: 18.02.2026.

Схвалено до друку / Accepted: 27.03.2026.

Опубліковано / Published: 30.06.2026.

АВТОРСЬКІ ДЕКЛАРАЦІЇ

Етична політика

Автор(и) підтверджує(ють), що під час підготовки та подання статті було дотримано положень Етичної політики журналу, а також загальноприйнятих принципів академічної доброчесності відповідно до рекомендацій COPE (Committee on Publication Ethics).

Політика конфлікту інтересів

Автор(и) заявляє(ють), що не має(ють) жодного фактичного чи потенційного конфлікту інтересів, який міг би вплинути на результати, інтерпретацію або виклад матеріалів дослідження.